

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

AJÁNLÁSOK

EURÓPAI RENDSZERKOCKÁZATI TESTÜLET

AZ EURÓPAI RENDSZERKOCKÁZATI TESTÜLET AJÁNLÁSA

(2011. december 22.)

a hitelintézetek USD-ben denominált finanszírozásáról

(ERKT/2011/2)

(2012/C 72/01)

AZ EURÓPAI RENDSZERKOCKÁZATI TESTÜLET IGAZGATÓTANÁCSA,

tekintettel a pénzügyi rendszer európai uniós makroprudenciális felügyeletéről és az Európai Rendszerkockázati Testület létrehozásáról szóló, 2010. november 24-i 1092/2010/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletre ⁽¹⁾, és különösen annak 3. cikke (2) bekezdésének b), d) és f) pontjára, valamint 16–18. cikkére,

tekintettel az Európai Rendszerkockázati Testület igazgatótanácsának az Európai Rendszerkockázati Testület eljárási szabályzatának létrehozásáról szóló, 2011. január 20-i ERKT/2011/1 határozatára ⁽²⁾ és különösen annak 18–20. cikkére,

tekintettel az érintett magánszektorbeli érdekelték álláspontjára,

mivel:

- (1) Az USD az uniós hitelintézetek alapvető finanszírozási pénzneme, melyek USD-finanszírozásuk zömét a nagykereskedelmi piacokról szerzik be.
- (2) A lejáratú időpontok közötti nyilvánvaló eltérés áll fenn az uniós hitelintézetek USD-ben denominált eszközei és kötelezettségei között, mivel rövidtávú nagykereskedelmi finanszírozást használnak a hosszabb távú tevékenységek és eszközök finanszírozására, továbbá egyes partnerek

volatilisek. A lejáratú időpontok közötti eltérés és a volatilis befektetők e kombinációja a kiszolgáltatottság legjellemzőbb fajtája.

- (3) Az USD-hez való hozzájutást biztosító központi banki swapkeretek bevezetését eredményező 2008-as jelentős nyomást követően az USD-finanszírozási piacok 2011 júniusa óta folyamatosan nyomás alatt állnak. Ez a nyomás jelentős, potenciálisan rendszerszintű kockázatot kelt: rövid távon különösen a banki likviditásra, középtávon pedig – az uniós hitelintézetek USD-hitelkihelyezéseinek visszafogása révén – a reálgazdaságra és e hitelintézetek fizetőképességére, ha a tőkeáttétel csökkentésére menekülési áron kerül sor.
- (4) A hitelintézetek, központi bankok és felügyeleti szervek az elmúlt években intézkedéseket vezettek be az általános finanszírozási és likviditási kockázat mérséklésére, mely intézkedések némelyike hozzájárult az uniós hitelintézetek USD-finanszírozásának és likviditási pozícióinak javulásához. Mindazonáltal az USD-finanszírozási piacok feszültségei megismétlődésének megelőzése strukturáltabb megközelítést igényel.
- (5) Az uniós hitelintézetek USD-finanszírozásában a közelmúltbeli pénzügyi válság során tapasztalt feszültségi szint elérése megelőzésének makroprudenciális céljából erősíteni kell a mikroprudenciális eszközöket.
- (6) Az uniós szintű adathiány korlátozza az USD-finanszírozási kockázatok lehetséges kihatásának elemzését, az adatminőség ezért javításra szorul.

⁽¹⁾ HL L 331., 2010.12.15., 1. o.

⁽²⁾ HL C 58., 2011.2.24., 4. o.

- (7) A banki szektor és az egyes cégek szintjén történő szoros figyelemmel kísérés segítene az illetékes hatóságoknak az USD-finanszírozási és likviditási kockázatok jobb megértésében; segítségükre lenne egyben a banknál annak szorgalmazásában is, hogy hozzák meg a szükséges előzetes intézkedéseket a túlzott kitétségek korlátozására és a kockázatkezelés torzulásainak korrigálására. Az e területen ajánlott intézkedések összhangban állnak az ERKT devizahitelezésről szóló, 2011. szeptemberi 21-i ajánlásának F. ajánlásával⁽¹⁾.
- (8) Az USD-finanszírozási kockázatok mérséklésének egyik eszközét képezik a vészhelyzeti finanszírozási tervek, melyek a finanszírozási problémák rendkívüli helyzetekben történő felerősödésének megelőzését szolgálják. Mindazonáltal a vészhelyzeti tervek újabb rendszerszintű problémák melegágyai lehetnek, amennyiben ezek nyomán a hitelintézetek egyidejűleg tesznek azonos intézkedéseket.
- (9) Az Európai Rendszerkockázati Testület (ERKT) ezen ajánlás végrehajtását 2012. második felében fogja felülvizsgálni.
- (10) Az ajánlás melléklete elemzi az Unió pénzügyi stabilitására az uniós hitelintézetek USD-finanszírozásából származó jelentős rendszerkockázatokat.
- (11) Ez az ajánlás nem érinti az Unió központi bankjainak monetáris politikai megbízatását és az ERKT-ra bízott feladatokat.
- (12) Az ERKT ajánlásait a Tanácsnak az igazgatótanács erre vonatkozó szándékáról való értesítését és a Tanács számára reagálási lehetőség biztosítását követően teszik közzé.

ELFOGADTA EZT AZ AJÁNLÁST:

1. SZAKASZ

AJÁNLÁSOK

A. ajánlás – Az USD-finanszírozás és –likviditás figyelemmel kísérése

A nemzeti felügyeleti hatóságoknak ajánlott:

1. a hitelintézetek által felvállalt USD-finanszírozási és –likviditási kockázatnak – a hitelintézet általános finanszírozási és likviditási pozícióinak figyelemmel kísérése részeként végzett – szoros figyelemmel kísérése. A nemzeti felügyeleti hatóságoknak különösen a következőket kell figyelemmel kísérniük:
 - a) az USD-ben denominált eszközök és kötelezettségek lejáratú időpontjai közötti eltérések;

- b) finanszírozási koncentráció ügyféltípusonként, közép-pontba állítva a rövid távú finanszírozásban érintett ügyfeleket;
- c) az USD-devizaswapok használata (ideértve a deviza kamatlábswapokat is);
- d) csoporton belüli kitétségek.

2. az alábbi intézkedések azt megelőző megfontolása, hogy az USD- finanszírozási és –likviditási kockázat túlzott szintet érne el:

- a) a hitelintézeteknél az USD-ben denominált eszközök és kötelezettségek lejáratú időpontjai közötti eltérésekből eredő kockázatok megfelelő kezelését szolgáló intézkedések meghozatalának szorgalmazása;
- b) a kitétségek limitálása, az aktuális finanszírozási struktúrák rendellenes felszámolásának kerülése mellett.

B. ajánlás – Vészhelyzeti finanszírozási tervek

A nemzeti felügyeleti hatóságoknak ajánlott:

1. annak biztosítása, hogy a hitelintézetek vészhelyzeti finanszírozási tervei írjanak elő vezetői intézkedéseket az USD-finanszírozási sokkok kezelésére, és azt, hogy a hitelintézetek mérlegeljék ezen intézkedések abban az esetben történő megvalósítását, ha több hitelintézet kívánja egyidejűleg ugyanazokat végrehajtani. A vészhelyzeti finanszírozási terveknek minimumintézkedésként számba kell venniük a különféle ügyszakágokból származó források csökkenése esetére rendelkezésre álló, vészhelyzeti finanszírozási forrásokat;
2. a vészhelyzeti finanszírozási tervekben szereplő vezetői intézkedések megvalósíthatóságának a bankszektor szintjén történő értékelése. Ha az értékelés szerint a hitelintézetek egyidejű intézkedése valószínűleg rendszerkockázatot kelt, a nemzeti felügyeleti hatóságoknak ajánlott az e kockázatok, illetőleg az intézkedések uniós banki szektor stabilitására gyakorolt hatásának mérséklését szolgáló intézkedések megfontolása.

2. SZAKASZ

VÉGREHAJTÁS

1. Értelmezés

1. Ennek az ajánlásnak az alkalmazásában a következő fogalom meghatározásokat kell alkalmazni:
 - a) „hitelintézet”: a hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról szóló, 2006. június 14-i 2006/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv⁽²⁾ 4. cikke (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott hitelintézet;
 - b) „uniós hitelintézet”: a valamelyik tagállamban a 2006/48/EK irányelv alapján engedélyezett hitelintézet;

⁽¹⁾ Az Európai Rendszerkockázati Testület ESRB/2011/1 ajánlása (2011. szeptember 21.) a devizahitelezésről (HL C 342., 2011.11.22., 1. o.).

⁽²⁾ HL L 177., 2006.6.30., 1. o.

- c) „nemzeti felügyeleti hatóság”: az 1092/2010/EU rendelet 1. cikke (3) bekezdésének f) pontjában meghatározott illetékes vagy felügyeleti hatóságok;
- d) „USD-finanszírozás”: USD-ben denominált kötelezettségekből történő forrásgyűjtés.
2. A melléklet az ajánlás szerves részét képezi. Az ajánlás rendelkező része és melléklete közötti eltérés esetén a rendelkező rész az irányadó.

2. Végrehajtási kritériumok

1. Az ajánlás végrehajtására a következő kritériumok vonatkoznak:
- a) ez az ajánlás csak az uniós hitelintézetek USD-finanszírozására vonatkozik;
- b) a szabályozói arbitrázst kerülni kell;
- c) a végrehajtás során megfelelő figyelmet kell fordítani az arányosság elvére, a hitelintézetek USD-finanszírozásának eltérő rendszerszintű fontosságára, és számításba véve az egyes ajánlások célkitűzését és tartalmát;
- d) a melléklet határozza meg az A. és B. ajánlás végrehajtására vonatkozó további kritériumokat.
2. A címzetteknek közölniük kell az ERKT-vel és a Tanáccsal az ajánlások nyomán hozott intézkedéseket vagy annak elmaradását megfelelően meg kell indokolniuk. A jelentés minimális tartalma az alábbi:
- a) a meghozott intézkedés érdemére és határidejére vonatkozó tájékoztatás;
- b) a meghozott intézkedés működésének az ajánlás célkitűzései szempontjából történő értékelése;
- c) részletes indokolás az intézkedés mellőzésére vagy az ajánlástól való eltérésre, beleértve a késedelmet is.

3. A nyomon követésre vonatkozó határidők

1. A címzetteknek 2012. június 30-ig közölniük kell az ERKT-vel és a Tanáccsal az ajánlások nyomán hozott intézkedéseket vagy annak elmaradására megfelelően indokolást kell küldeniük.
2. A nemzeti felügyeleti hatóságok összesített formában is jelenthetnek az Európai Bankhatóságon keresztül.
3. Az igazgatótanács az (1) bekezdés szerinti határidőt meghosszabbíthatja, amennyiben egy vagy több ajánlás teljesítése érdekében tagállami jogalkotási kezdeményezések szükségesek.

4. Felügyelet és értékelés

1. Az ERKT titkársága:
- a) támogatást nyújt a címzetteknek, ideértve az összehangolt jelentéstétel elősegítését, a megfelelő sablonok megadását, és szükség szerint részletezve a nyomon követés módszertanát és határidőit;
- b) ellenőrzi a címzettek általi nyomon követést, ideértve azt, hogy kérésre részükre segítséget nyújt, és az egyes nyomon követési határidők lejárától számított két hónapon belül az irányítóbizottságon keresztül beszámol az igazgatótanácsnak a nyomon követésről.
2. Az igazgatótanács értékeli a címzettek jelentésében szereplő intézkedéseket és indokolásokat, és adott esetben határoz arról, hogy az ajánlást nem tartották be és a címzettek nem adtak megfelelő indokolást az intézkedés mellőzésére.

Kelt Frankfurt am Mainban, 2011. december 22-én.

az ERKT elnöke
Mario DRAGHI

MELLÉKLET

AZ EURÓPAI RENDSZERKOCKÁZATI TESTÜLET AJÁNLÁSA AZ UNIÓS HITELINTÉZETEK USD-BEN DENOMINÁLT FINANSZÍROZÁSÁRÓL

	<i>Oldal</i>
Összefoglaló	2
I. Az uniós hitelintézetek USD-ben denominált finanszírozásának áttekintése	2
II. Az USD-finanszírozásból eredő kockázatok	9
III. Az Európai Rendszerkockázati Testület ajánlásai	13
Függelék: Az uniós hitelintézetek USD-ben denominált finanszírozására vonatkozó önkéntes adatgyűjtési gyakorlat	20

ÖSSZEFOGLALÓ

Az USA-dollár (USD) az uniós hitelintézetek alapvető finanszírozási pénzneme: összes kötelezettségük mintegy 15 %-a ebben a pénznemben van denominálva. Az Unióban szinte kizárólag nagykereskedelmi finanszírozási forrás áll rendelkezésre, amelynek többsége igen rövid futamidejű. Jelentős eltérés figyelhető meg a hosszú lejáratú eszközök és az USD-ben denominált rövid lejáratú kötelezettségek futamidői között, továbbá egyes partnerek volatilisak. A futamidők közötti eltérés és a volatilis befektetők együttes jelenléte alapvető sérülékenységi forrás.

2011 júniusa óta folyamatosan észlelhetők az USD finanszírozási piacra nehezedő nyomás jelei. Egyes uniós hitelintézetek a közelmúltban az USD-eszközök tőkeáttételének csökkentésére vonatkozó terveket hoztak nyilvánosságra, amivel részben az USD-finanszírozásra való ráutaltságukat kívánják enyhíteni. Utóbbi legalább két jelentős közvetlen, potenciálisan rendszerszintű kockázattal járhat: az eszközök menekülési áron való értékesítése hogyan hat az uniós hitelintézetek fizetőképességére, valamint hogyan hat a reálgazdaságra, ha az uniós hitelintézetek leépítik USD-alapú hiteleiket.

Piaci információk arra engednek következtetni, hogy a központi banki swapkeretek igénybevételének lehetősége megnyugtatója a piaci résztvevőket, ami támogatja a devizaswappiacok működését még olyankor is, ha a kereteket nem veszik igénybe. Ez okozhat bizonyos erkölcsi kockázatot, amennyiben visszafogja az uniós hitelintézeteket egy szilárdabb finanszírozási struktúra bevezetésétől. Több országban az uniós hitelintézetek készenléti finanszírozási tervei valóban nem térnek ki az USD, illetve devizafinanszírozási sokkok kezelésére.

A jelentésben szereplő ajánlásokkal olyan folyamatot kívánunk elindítani, amelynek révén egy újabb pénzügyi válság során meg lehetne előzni az uniós hitelintézetek USD-finanszírozásának terén a 2008. és a 2011. évi pénzügyi válság során tapasztalt feszültségeket. Az ajánlások tehát nem az aktuális feszültségek enyhítéséről fogalmazznak meg konkrét irányelveket.

Az ajánlások elsősorban a mikroprudenciális eszközök makroprudenciális célú megerősítésére terjednek ki, és a következő témakörökkel foglalkoznak: i. az uniós hitelintézetek USD-finanszírozási és -likviditási kockázatainak azonnali hatályú szoros figyelemmel kísérése, és adott esetben a kockázatok elhatalmasodásának megakadályozása, egyidejűleg elkerülve az aktuális USD-finanszírozási struktúrák kezelhetetlen felbomlását; ii. annak a biztosítása, hogy a hitelintézetek veszélyhelyzeti finanszírozási tervei az USA-dollár alapú finanszírozási sokkok kezelésére alkalmas elemeket is tartalmazzanak, ezzel párhuzamosan minimalizálva az esetleges rendszerkockázatot, ami akkor léphet fel, ha a hasonló veszélyhelyzeti terveket felállító hitelintézetek egyszerre intézkednek.

I. AZ UNIÓS HITELINTÉZETEK USD-ALAPÚ FINANSZÍROZÁSÁNAK ÁTTEKINTÉSE

I.1. A hitelintézeteket az USD-alapú finanszírozás igénybevételére motiváló fő tényezők

Piaci és szabályozói információk szerint az USD-ben denominált finanszírozási igény létrejöttében több tényező szerepet játszik:

- a) Diverzifikáció: Az uniós hitelintézetek, különösen a válság után, arról számoltak be, hogy finanszírozási forrásait igyekeznek devizanem, futamidő és befektetői típus szerint diverzifikálni. Mivel az USA-dollár az egyik leginkább likvid és „mély” piac, az említett stratégia következtében ez az egyik fő finanszírozási forrás.
- b) Költség: Néhány uniós hitelintézet jellemzően azért választotta az USA-dollárt, mert az a nem USA-dollárban denominált eszközeikhez olcsóbb finanszírozási forrást kínál. Néhány esetben a USD-ben való kötvénykibocsátás, majd swapügyleten keresztül a kívánt devizanemre való csere költség szempontból tartósan előnyösebbnek bizonyult, mint az elsődleges piacon közvetlenül a kívánt pénznemben végzett kibocsátás.
- c) Arbitrázs: Bizonyos jelek arra utalnak, hogy néhány uniós hitelintézet él azzal a lehetőséggel, hogy amerikai befektetési pénzpiaci alapoktól (MMMF) 25 bázispont alatti kamaton rövid lejáratú finanszírozást vesz igénybe, amit a Federal Reserve-nél az aktuális 25 bázispontos kamatra betétbe helyez.
- d) Üzleti modell: Az igény emellett a nemzetközi gazdasági környezettől, tehát a hitelintézetek kockázati étvágyától és USD-ben fennálló finanszírozási igénytől is függ, különös tekintettel az USA-dollár alapú vállalkozásokban részt vevő hitelintézetekre, de idioszinkratikus tényezők, mint például az egyes uniós hitelintézetek fejlesztési stratégiái is szerepet játszanak.

- e) Két (esetenként párhuzamos) megközelítés: A hitelintézetek vagy az általános diverzifikációs stratégiát hangsúlyozzák, amelynek keretében USA-dollárban jutnak forráshoz, amit a kívánt pénznemre váltanak át; ii. az igény szerinti finanszírozás, amelynek keretében felméri a devizaforrás-igényt, amelyet kötvénykibocsátással elégítenek ki.
- f) Kínálati oldali tényezők: Egyes amerikai befektetők alacsony kamatszintű környezetben kívánnak hozamra szert tenni; egyes források szerint az amerikai MMMF-ek uniós hitelintézeteken kívüli alternatív befektetési lehetőségei korlátozottak, mivel a gyakran erős betéti bázissal rendelkező amerikai hitelintézetek, valamint vállalatok viszonylag bőven el vannak látva készpénzzel.

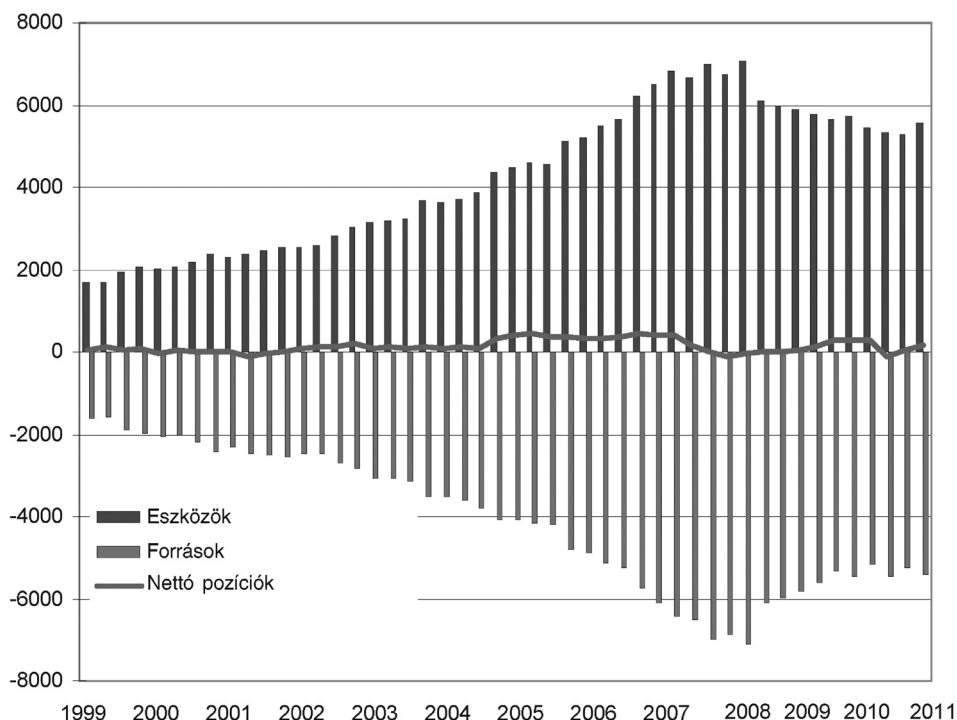
I.2. Az uniós hitelintézetek strukturális helyzete

Az uniós hitelintézetek USA-dollár alapú mérlegei a mérlegfőösszeg szintjén a pénzügyi válság előtti években számottevően megnöttek. A Nemzetközi Fizetések Bankja (BIS) adatai szerint ez a trend a válság óta megfordult (lásd az 1. ábrát), ami vélhetően az uniós hitelintézetek által a válság utáni folyamatos tőkeáttétel-csökkentésének tudható be, mégpedig elsősorban az „átörökített” eszközökhöz kapcsolódóan.

Az Európai Rendszerkockázati Testület (ERKT) az általa összegyűjtött adatok alapján tovább elemzi az USA-dollárban fennálló mérlegek nagyságát. Néhány országban az USD-alapú eszközök és kötelezettségek futamideje közötti eltérés viszonylag csekély. Mások viszont a kötelezettségállomány meghaladja az eszközállományt, ami azokat a piaci információkat igazolja, amelyek szerint néhány uniós hitelintézet az általános finanszírozási diverzifikáció keretében az USA-dollárt „opportunistá” finanszírozási forrásként használja, majd swapügylettel egyéb pénznemre váltja át. Az USD-alapú kötelezettségállományok aggregált uniós szinten a teljes kötelezettségállománynak kicsivel több mint 15 %-át teszik ki.

1. ábra

Az uniós hitelintézetek USD-alapú bruttó és nettó pozíciói (milliárd USD)

Forrás: BIS becslések, negyedéves adatok.

I.3. Az USD-alapú finanszírozás fő felhasználási formái (eszközök) és forrásai (kötelezettségek)

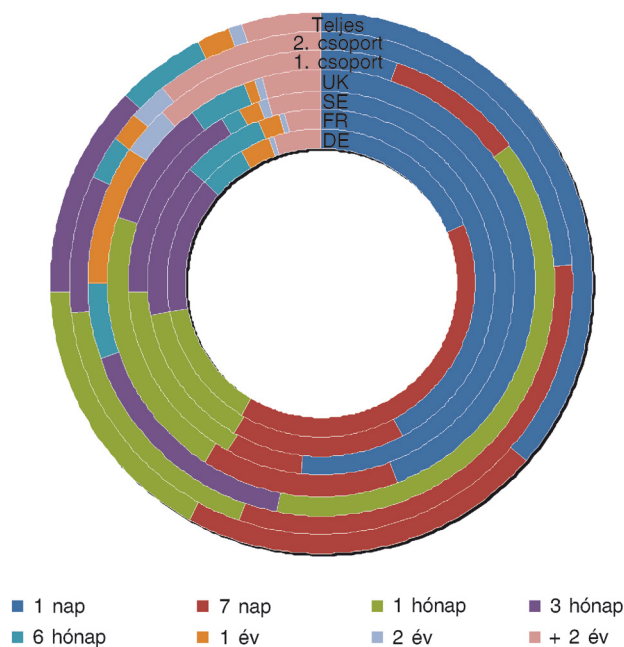
Az uniós hitelintézetek USD-alapú eszközállományát közelebbről megvizsgálva a következő négy felhasználási célt figyelhetjük meg: i. nem pénzügyi vállalatoknak (külkereskedelmi és beruházásfinanszírozás) nyújtott USD-alapú kölcsön, amelyhez az USA-beli kereskedelmi és állami szektorok felé is fennáll korlátozott mértékű kockázatvállalás; ii. bankközi hitelezés (biztosítékkal fedezett és nem fedezett), rendszerint rövid lejáratra; iii. a Federal Reserve-nél letétbe helyezett készpénztartalék; és iv. Az uniós hitelintézetek általi kereskedés.

Az uniós hitelintézetek néhány kivételtől eltekintve nem rendelkeznek kiterjedt lakossági banki bázissal (az USD-ben denominált lakossági betétállomány összes kötelezettségüknek csupán 3 %-a). A finanszírozás zöme a nagykereskedelmi piacról származik; fő instrumentumai a repo, a váltó (Commercial Paper — CP) és a letéti igazolás (Certificate of Deposit — CD). Az amerikai pénzügyi befektetők az USD-alapú CP- és CD-programok fontos szereplői.

Az ERKT által gyűjtött adatok arra utalnak, hogy az uniós hitelintézetek teljes nagybani finanszírozásának a fedezett és a fedezetlen USD-alapú nagykereskedelmi finanszírozás körülbelül egyharmadát teszi ki. Ez részben annak tudható be, hogy az amerikai nagykereskedelmi piacok a világ leglikvidebb piaci közé sorolhatók, amelyeket elsősorban a rövidebb futamidőkön vesznek igénybe. Az uniós hitelintézetek USD-alapú nagybani finanszírozásának 75 %-a rövidebb, mint egy hónapos futamidővel bír (lásd a 2. ábrát). Az Európai Bankhatóság (EBA) adatai szerint az egy évnél hosszabb távú finanszírozás egyetlen ország esetében sem haladja meg a teljes USD-alapú nagykereskedelmi finanszírozás 20 %-át.

2. ábra

Az USD-alapú nagykereskedelmi finanszírozás lejárat és ország szerinti bontásban

Forrás: ERKT (lásd az A. sablon leírását a Függelékben), saját számítások.

Megjegyzés: A referencia-időszak 2010. december 31., ez alól Málta és Svédország a kivétel, ahol a referencia-időszak 2011. június 30. Az 1. csoport Görögországra, Ciprusra és Máltára vonatkozik, a 2. csoport pedig Belgiumra, Dániára, Spanyolországra, Hollandiára és Ausztriára.

I.4. Az USD-alapú eszközök és kötelezettségek lejárat szerkezete

Míg az uniós hitelintézetek USD-ben denominált kötelezettségei többnyire rövid lejáratúak, a dolláralapú eszközök lejárat szerkezete, ahogy ez várható, hosszabb. Utóbbi kategória megközelítőleg egyharmadának egy évnél hosszabb a futamideje. Az uniós hitelintézetek mérlegének teljes lejárat szerkezetéhez hasonlítva megállapítható, hogy az USD-alapú eszközök és kötelezettségek lejáratjai közötti eltérések jelentősebbek, mint az összes devizanemre vonatkozó lejárat eltérés.

Az euroövezeti és a globális makrogazdasággal kapcsolatos aggodalmak miatt 2011 második felében az amerikai befektetők tovább csökkentették az USA-n kívüli hitelintézeteknek nyújtott USD-alapú finanszírozás állományát és futamidejét. Több uniós hitelintézet esetében 2011 harmadik negyedévében jelentősen visszaesett a fedezett nem biztosított/fedezetlen USD-alapú nagykereskedelmi finanszírozás megújítási aránya. Az USD-ben nyújtott új finanszírozás futamideje is jelentősen lerövidült 2011 második negyedévéhez képest. Néhány skandináv és északi ország hitelintézetei kivételével, amelyeknek sikerült jelentősebb hosszú lejáratú USD-alapú kötvényállományt kibocsátaniuk, a fedezettel nem biztosított, hosszabb lejáratú, USD-alapú kötvénypiac a legtöbb uniós hitelintézet előtt gyakorlatilag bezárult. A befektetők általában az anyaország alapján döntenek el ugyanis, melyik hitelintézetet választják.

I.5. Likvid eszközökből képzett puffer

2010 decemberétől az ERKT adatmintájában szereplő uniós hitelintézetek összesített ellensúlyozó eszközeik ⁽¹⁾ keretében 570 milliárd EUR értékű USD-ben denominált eszközállománnyal rendelkeztek. Összevont alapon és az ellensúlyozó képesség legtagabb definícióját tekintve ez a teljes USD-kötelezettségállomány körülbelül 20 %-ának felel meg. Ezeknek az összegeknek megközelítőleg a kétharmada számít jegybankképes fedezetnek. Az egyéb valutákban fennálló likvid eszköz-állomány részben a devizapiacok működésének függvényében felhasználható az USA-dollár sokkok kezelésére.

Feszült pénzügyi helyzetben ugyanakkor csak a nagyon likvid eszközök alkalmazhatók eredményesen likviditási pufferként. Amennyiben csak a készpénz, a (kötelező tartalékon felüli) jegybanki tartalékot és a központi bankban letétbe helyezett, nulla százalékkal súlyozott, tehermentes állami követeléseket vesszük figyelembe, az USD-alapú likvid eszközöket tartalmazó puffer a figyelembe vett uniós hitelintézeti mintában 172 milliárd EUR-ra csökkent.

I.6. Az USD-finanszírozók csoportosítása

Az ERKT által gyűjtött kvalitatív adatok szerint a rövid lejáratú USD-finanszírozókat hét kategóriába sorolhatjuk:

- a) USA-beli MMMF-ek;
- b) monetáris hatóságok, központi bankok, nagy mennyiségű USD-eszközállománnyal rendelkező állami vagyonalapok;
- c) értékpapír-kölcsönző vállalkozások;
- d) bőséges USD-forrásállománnyal rendelkező hitelintézetek, amelyek a bankközi piacon (rendszerint igen rövid lejáratra) és a devizaswappiacon keresztül érhetőek el;
- e) amerikai nagyvállalatok;
- f) az USA kormányá által szponzorált vállalkozások (Fannie Mae, Freddie Mac);
- g) Az uniós hitelintézetek a fő USA-beli finanszírozási források mellett az USA-n kívüli (főként ázsiai) piacokról is hozzájutnak USA-dollárhoz, bár ez nincs megfelelő adatokkal alátámasztva.

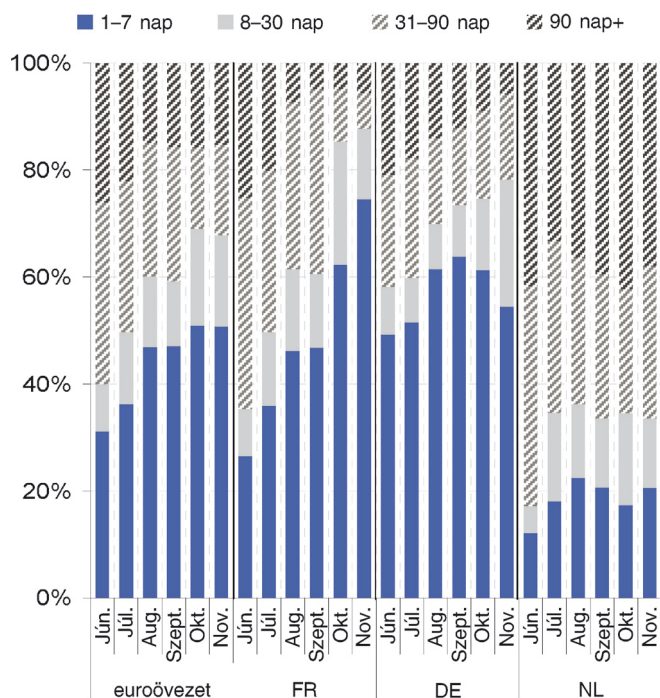
Az elmúlt hónapokban az amerikai MMMF-ek példájából kiderült, hogy a szolgáltatók nagy része különösen érzékeny az érzékelt hitelkockázati aggodalmakra. Bár az amerikai MMMF-ek az uniós bankrendszer teljes kötelezettségállományának körülbelül 2 %-át birtokolják, egyes hitelintézetek esetében ez az arány akár 10 % is lehet.

Az elmúlt hónapokban a legfőbb amerikai MMMF-ek több uniós tagállam hitelintézeti esetében is lerövidítették a finanszírozási futamidőket, és így az egyhónapos és annál rövidebb futamidejű finanszírozás aránya, legalábbis az euro-övezeti hitelintézetek tekintetében, 2011 októberében és novemberében 70 %-ra emelkedett (lásd a 3. ábrát). Ezenkívül az uniós hitelintézetekkel szembeni teljes kitétséget is csökkentették, bár a 2011 májusa és novembere közötti változások mértéke országonként jelentősen eltér (lásd a 4. ábrát).

⁽¹⁾ Az ellensúlyozó eszközállomány azt a forrásmennyiséget jelöli, amelyet a bank likviditási igény esetén elő tud teremteni. A likviditási puffert jellemzően úgy definiálják, mint a „tervezett stressz” nézetben az ellensúlyozó kapacitásnak rövid lejáratú részét. Ennek a pénzmennyiségnek egy meghatározott rövid időszak (az úgynevezett túlélési idő) alatt azonnal elérhetőnek kell lennie.

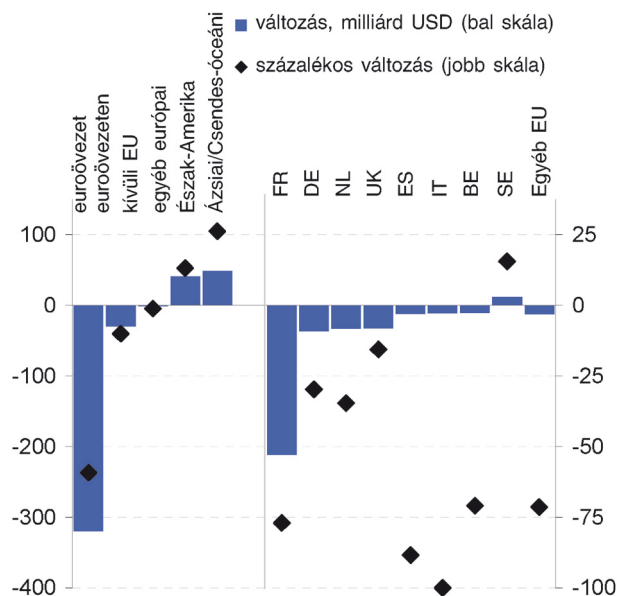
3. ábra

Az amerikai MMMF-ek euroövezeti hitelintézetekkel szembeni kitétségének lejáratú spektruma

4. ábra

A legnagyobb amerikai MMMF-ek uniós hitelintézetekkel szembeni kitétségének alakulása 2011 májusa és novembere között

Forrás: Az amerikai Securities and Exchange Commission (SEC) és az EKB számításai.

I.7. Piaci mutatók

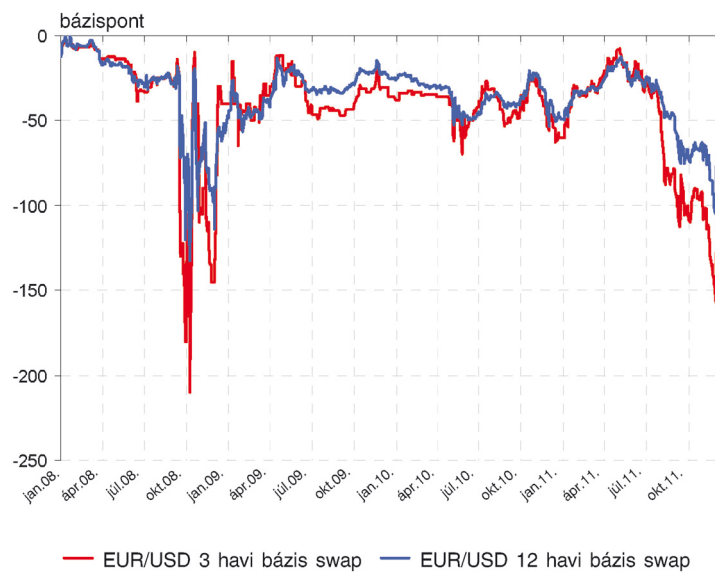
A legnagyobb uniós hitelintézetek USD-ben fennálló finanszírozási igényeik kielégítésére nagymértékben támaszkodnak az amerikai nagykereskedelmi piacokra. Ezzel ellentétben több másodvonalbeli uniós hitelintézet inkább az első vonalbeli uniós hitelintézetekre támaszkodik, illetve a devizaswappiacról szerzi be a szükséges dollármennyiséget. Az euro dollárra cseréjének költsége – amit az EUR/USD báziswap jelez (lásd az 5. ábrát) – a Lehman Brothers csődje után érte el tetőpontját. Az EUR/USD báziswap 2011 első négy hónapjában először számottevően zsugorodott, majd május elejétől ismét bővülni kezdett. Június közepe óta megnőtt a napközbeni volatilitás, ami azzal magyarázható, hogy a pénzügyi piacok elbizonytalanodtak az uniós hitelintézetek USD-alapú finanszírozási helyzetével kapcsolatban.

A Lehman Brothers csődbemenetele nyomán az EKB is fokozta a Federal Reserve-vel közösen létrehozott USD swapkeret használatát, hogy az uniós hitelintézeteket el tudja látni USD-forrással (lásd a 6. ábrát). Az EKB USD-ben nyújtott likviditásbővítő műveleteinek állománya 2008 végén érte el a legmagasabb, csaknem 300 milliárd USD értéket.

Piaci információk arra engednek következtetni, hogy a központi banki USD-swapkeretek meglete megnyugtató a piaci szereplők számára, ami jótékony hatással van a devizaswappiacokra még akkor is, ha a keretet nem veszik igénybe. Ez erkölcsi kockázatra is utalhat, amely visszatartja az uniós hitelintézeteket, hogy nagyobb teherbírású finanszírozási struktúrára térjenek át, jóllehet ezeket a konstrukciókat úgy árazták, hogy ezt a kockázatot csökkentsék. Az 1. keretes írás azt foglalja össze, hogy ezen a területen miként támaszkodnak a devizapiacra és a különböző kezdeményezésekre az ellenállóképeség fokozása érdekében.

5. ábra

EUR/USD báziswap

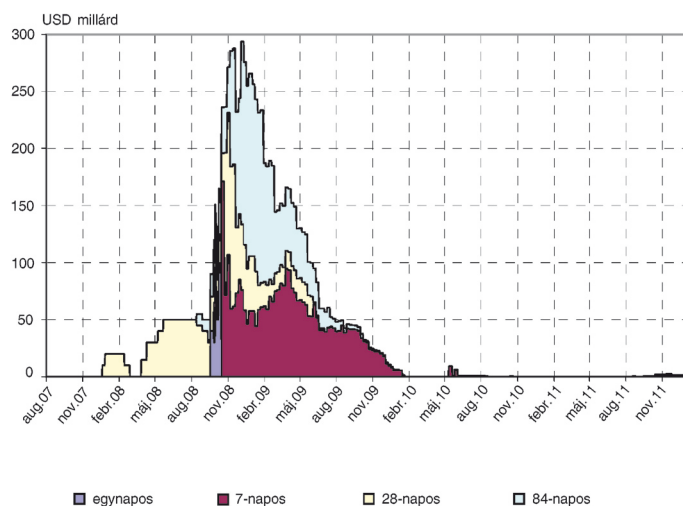

Forrás: Bloomberg.

6. ábra

Az EKB által felhasznált Fed-swapkeret

Az EKB likviditásnyújtó műveleteinek állományai

Forrás: EKB.

1. KERETES ÍRÁS: A devizawappiacok működése és rugalmassága

A pénzügyi válság elején a fedezetlen bankközi hitelezés visszaesésével az uniós hitelintézetek fokozottan a fedezett hitelek (devizawap és repó) igénybevételére szorultak. A fedezett finanszírozás nagyobb igénybevétele ezekre a piacokra is – különösen a devizawappiacra – egyre károsabb hatással volt. A Lehman Brothers csődje után a devizawap-tranzakción keresztüli USD-finanszírozás nagyon megnehezedett és megdrágult (2008 októberében a három hónapos EUR/USD báziswap több mint – 200 bázispont volt).

Az USD finanszírozási piacok általános felbomlásának következtében a Fed és néhány központi bank, így az EKB között swapkeret-megállapodások születtek. A Fed által a központi bankoknak nyújtott USD-finanszírozás csúcscéltéke (2008 végén) megközelítőleg 550 milliárd USD volt, amelyet főként európai központi bankok (az EKB, a Bank of England és a Svájci Nemzeti Bank) hívtak le. Az EKB által az eurorendszerbeli partnereknek nyújtott USD-likviditás állománya 2008 végén például 300 milliárd USD-t tett ki. Összehasonlításképpen: 2008 végén az eurorendszerbeli konvertibilis devizatartalék-állomány 145 milliárd EUR (200 milliárd USD) volt. Bár az ajánlattételek egy részét üzleti haszonszerzés motiválhatta, vagy óvintézkedésül szolgált, ilyen nagyságrendű USD-hiány mellett a központi bankok aligha tudták volna a finanszírozást saját forrásból (tartalékaikból vagy a piacról) előteremteni. A Federal Reserve és több központi bank (az EKB, a Bank of England, a Svájci Nemzeti Bank, a Bank of Canada és a Japán Nemzeti Bank) közötti swapkereteket 2010 májusában, az államadóssági válság fokozódásával párhuzamosan újraindították. A piaci szereplőket ugyanakkor megnyugtatták, hogy szükség esetén az USA-n kívüli székhelyű intézmények is hozzájuthatnak USD-t forráshoz.

Az USA-n kívüli központi bankok által biztosított USD-likviditás igen hatásosnak bizonyult a piaci működés helyreállításában, mivel ezt követően az USD-alapú swapbázis (az EUR/USD-swap során alkalmazott dollárkamatláb és az USD Libor kamatláb különbsége) esni kezdett, és a Federal Reserve swapkeretének igénybevétele is visszaesett a 2008 végi csúchoz képest. Nem megerősített adatok és piaci visszajelzések szerint az uniós hitelintézetek elegendő likviditáshoz jutottak a devizawappiacról, hogy a hazai deviza ellenében USD-alapú hitelt vegyenek fel.

Több, központi bankok és piaci szervezetek által kiadott tanulmány is rámutat, hogy a pénzügyi válság alatt a devizapiac megőrizte rugalmasságát, ami a folyamatosan kapcsolt teljesítési rendszernek (CLS) és a hiteltámogatási függelék (Credit Support Annex) szélesebb alkalmazásának köszönhető. Az európai és amerikai szabályozói hatóságok jelenleg vizsgálják, megfelelő eljárás lenne-e, ha a devizawap-tranzakciókat kötelező központi elszámolás alá vonnák.

A kockázatvizsgálat fontos eleme, hogy a devizaswappiac stresszhelyzetben mennyire rugalmas. Ebben a tekintetben két körülmény igényel megfontolást. Először is, bár nincs róla pontos adat, a piaci szereplőktől származó információk szerint eddig mind az USD-hiány, mind a devizaswappiacon kielégítendő USD-igény kisebb volt, mint közvetlenül a Lehman Brothers bukása után. Másodsor, a Federal Reserve és az európai központi bankok között létrehozott swapkeret-megállapodások biztonsági hálót alkotnak, amely megnyugtatja a piaci szereplőket.

Az USD-alapú finanszírozási piacokon érezhető feszültségek kezelését célzó, összehangolt központi banki intézkedések (az árak csökkentése és a háromhavi lejáratú tender folytatása) javított az uniós hitelintézetek piaci finanszírozási helyzetén. A báziswap mérsékelten csökkent, az USD Libor rögzítés viszont nem változott. Az általános kockázatkerülés mellett a beszámlók szerint a következő két körülmény játszott szerepet a feszültségek kialakulásában: a háromhónapos tenderben való részvételhez kötődő stigma, és hogy a nagyobb hitelintézeti ügyfelek (nyugdíj- és befektetési alapok, nagyvállalatok) nem fértek hozzá a központi banki konstrukciókhoz. Emiatt fedezeti célra még mindig a devizaswappiacra vannak utalva, miközben a hitelintézetek vonakodnak az árjegyző szereptől.

II. AZ USD-ALAPÚ FINANSZÍROZÁSBÓL EREDŐ KOCKÁZATOK

Az ERKT két fő kockázati tényezőre hívja fel a figyelmet, amelyek az uniós hitelintézetek USD-finanszírozásából és a dolláreszközök lejáratú időpontjai közötti eltérésekből erednek: a rövid távú likviditási kockázatra és a középtávon érvényesülő kockázatra, amely az unió realgazdaságára gyakorolt hatásban jelentkezik, amennyiben az USD-ben való finanszírozás nehézségei miatt megváltoznak az üzleti modellek.

II.1. Rövid távú likviditási kockázat

Az USA-dollár alapú likviditási problémák miatt 2008 után a központi bankoknak ismételt és összehangoltan kellett fellépniük. A problémák az uniós hitelintézetek USD-alapú finanszírozási struktúrájával és az USA-dollárnak a globális pénzügyi rendszerben betöltött szerepével, valamint az aktuális piaci helyzettel hozható összefüggésbe. Mindebből az következik, hogy az USD-ben denominált, rövid lejáratú, nagykereskedelmi finanszírozásra utalt uniós hitelintézetek különösen sérülékenynek tekinthetők. Ennek okai:

- a) *Korlátozott stabil finanszírozás:* Az uniós hitelintézetek szinte egyáltalán nem férnek hozzá az unión belüli felhasználású, USD-ben denominált lakossági finanszírozáshoz.
- b) *Rövid lejáratú szerkezet:* Ahogy erre az I. pontban utaltunk, az uniós hitelintézetek USD-alapú nagybani finanszírozása jellemzően igen rövid futamidejű.
- c) *A külföldi befektetők nehezebb időszakokban hajlamosabbak tevékenységük visszafogására, mint a belföldiek:* Fennáll annak a kockázata, hogy stresszhelyzetben a befektetők a hazai piacokra korlátozzák tevékenységüket, és hogy kevésbé tesznek különbséget a befektetéseik szempontjából az egyes külföldi vállalatok között, mint a belföldi befektetők. A válság alatt és a közelmúltban szerzett tapasztalatok szerint néhány amerikai befektetői csoport jellemzően összehangoltan lép, és különösen érzékeny a negatív hírekre. Ez viszont az uniós hitelintézetek finanszírozását gyorsan veszélybe sodorhatja, különösen ha erős a finanszírozói csoportkoncentráció. Ez azért lényeges, mert az USD nagykereskedelmi finanszírozási piacon jellemzően rövid a futamidő (kevesebb, mint három hónap).
- d) *Az amerikai MMMF-ek szerepe:* Az amerikai MMMF-ek jellemzően gyorsan és csoportosan reagálnak a negatív hírekkel kapcsolatos kockázatokra. Az országgkockázat miatti aggodalmakból eredő piaci nehézségek az uniós hitelintézetek egyes amerikai befektetőit 2011 közepétől újra arra készítetik, hogy kivonják befektetéseiket vagy csökkentik befektetéseik futamidejét. A befektetések korlátozása többféle okra is visszavezethető. Előfordulhat, hogy a szigorúbb szabályozói rendszer miatt az USA-ban az MMMF-ek finanszírozási tevékenysége strukturális átalakuláson megy keresztül. 2010 májusában a Securities and Exchange Commission (SEC) reformjainak hatálybalépése tovább szűkítette számukra a hitelnyújtásra választható futamidőt. Jelenleg újabb reformcsomagról tárgyalnak, amelyben egyes javaslatok az MMMF-eket arra köteleznék, hogy az állandó nettó eszközérték rendszerről (CNAV) a változó nettó eszközértékre álljanak át. Másik opció, hogy az amerikai szabályozói szervek arra kötelezik a cégeket, hogy amennyiben továbbra is a CNAV modell alkalmazzák, akkor a kockázatok semlegesítésére képezzenek puffert. A puffer erősítheti ugyan az/ellenálló képességüket, de azt is jelentheti, hogy az üzleti modelljük hosszú távon nem gazdaságos. Az MMMF-ek üzleti modelljeit befolyásoló egyéb szabályozói tényezők közé tartozik még az olyan rendeletek visszavonása, amelyek megakadályozzák, hogy az USA-beli bankok folyószámlabetétre is kamatot fizessenek. Amennyiben az unióban további leminősítés következik be, a szabályozói változások valószínűleg még kedvezőtlenebb irányt vesznek.

- e) *Az USD-eszközök minősége:* Az EBA-nak a likviditási kockázatot vizsgáló felmérése szerint az uniós hitelintézetek likvid eszközeiből képzett pufferállományán belül az USD-ben denominált állomány rosszabb minőségű, mint a belföldi pénznemben fennálló rész, továbbá az uniós hitelintézetek finanszírozási piacain számottevő, folyamatos eseménykockázattal kell számolni. Az amerikai bankokat esetleg sújtó előre nem látott problémák tovább nehezíthetik az USD-alapú bankközi piac helyzetét.
- f) *Függés a devizapiactól:* A stressz forgatókönyv alapján amennyiben az uniós hitelintézeteknek nem sikerül a rövid távú USD-igényüket USD-eszközök pénzzé tételével kielégíteni, az azonnali devizapiachon vagy a swappiacon kell megkísérelniük más pénznemben denominált likvid eszközeiket USA-dollárra váltani. Ezzel viszont megnő azoknak a piacoknak (befektetőknek) a száma, amelyeknek stressz forgatókönyv alatt kell működniük, habár azt, hogy több piacon is lehetőségük van tranzakcióra, kockázatenyhítő tényezőnek is tekinthetjük. A nagykereskedelmi USD-piacokon érzékelhető feszültségek 2011 közepétől a devizaswappiacokra is átgűrűztek (például nagyobb lett az euro USD-re való cseréjének költsége).
- g) *Időzóna miatti súrlódás:* Ezt a jelenséget a válság is illusztrálta, amikor az USD-finanszírozók nem voltak hajlandók hitelezni, amíg nem voltak teljesen tisztában az adott napon elért likviditási pozíciójukkal. Ez pedig az USA-ban gyakran csak a nap közepére derül ki, amikor az európai piacok már zárni készülnek.
- h) *Felhalmozás:* A globális vállalatok és befektetők pénzügyi válság idején jellemzően a dollárt tekintik globális tartalékdevizának, ezért igyekeznek nagy USD-készletet felhalmozni.
- i) *A kisebb uniós hitelintézetek hozzáférése:* A nemzetközileg is aktív, nagy uniós hitelintézetek a nagybani finanszírozás egy részét a kisebb hitelintézeteknek biztosítják, amelyek vagy egyáltalán nem, vagy csak korlátozottan férnek hozzá az USD-finanszírozási piacokhoz. Emiatt viszont a problémák a nagy intézményekről könnyen átterjedhetnek a bank-szektor többi részére.
- j) *Országkockázattal kapcsolatos aggodalmak:* A piac az uniós hitelintézetek között azok minősítése és anyaországa alapján tesznek különbséget. Az országkockázati problémák különösen azoknak az országoknak a hitelintézeteit sújtják, amelyekben az államadósság-piac nehézségekkel küzd. A jelentős államadóssági kitétséggel jellemezhető uniós hitelintézetekre való átgűrűzés általában gondot okoz a finanszírozásban, különösen az USD-ben denominált finanszírozásra.

Az ERKT az országos felügyelet adatai alapján értékelést végzett, amiből az derül ki, hogy súlyos stressz forgatókönyv esetén az uniós hitelintézeteknek jelentős finanszírozási résszel kell szembenéznük. A szerződés alapján ki- és bejövő USD-ben denominált pénzáramlás alapján kiszámítható a három-, hat- és 12-havi hozzávetőleges USD finanszírozási rés. Az 1. táblázat mutatja az említett számítás eredményeit.

1. táblázat

Kumulált USD finanszírozási rés

Összeg (milliárd EUR)	3 hónap	6 hónap	12 hónap
Kumulált finanszírozási rés	- 841	- 910	- 919
a) Konzervatív ellensúlyozó kapacitással	- 670	- 736	- 750
b) Jegybankképes ellensúlyozó kapacitással	- 386	- 467	- 500
c) Teljes ellensúlyozó kapacitással	- 182	- 263	- 304

Az első sorban a három időszakban mért kumulált finanszírozási rés van feltüntetve, amely az USD-ben kiáramló és bejövő pénzek különbségeként van meghatározva. A nettó finanszírozási rés legnagyobb eleme az igen rövid (három hónál kisebb) futamidőnél található, ami jól tükrözi az USD-finanszírozás rövid távú jellegét.

A következő három sorban feltüntetett adatokat az uniós hitelintézet ellensúlyozó kapacitásának figyelembevételével számoltuk. Az ellensúlyozó kapacitást háromféleképpen mérjük:

- a) A konzervatív ellensúlyozó kapacitás csak a készpénzt és a (kötelező tartalékot meghaladó) jegybanki tartalékot, valamint a jegybankképes fedezetként elfogadott nulla százalékkal súlyozott állami követeléseket foglalja magában. A konzervatív mérőszám tehát elméletileg a leglikvidebb eszközökre utal, amelyek a stressz forgatókönyv során a kiáramlás fedezésére igénybe vehetők.

- b) A jegybankképes ellensúlyozó kapacitás olyan eszközöket foglal magában, amelyeket a központi bank fedezetül elfogad.
- c) A teljes ellensúlyozó kapacitás az előző kategóriákban definiált összes eszközt magában foglalja, és jól mutatja a normális időszakokban a kiáramlás ellensúlyozására igénybe vehető kapacitás nagyságát, de ennek elemei pénzügyi stresszhelyzetben már kevésbé likvidek.

Összehasonlítással a fenti számokhoz: a 2008 során felállított központi banki USD-alapú swapkeretek teljes felhasználása 550 milliárd USD volt. Emellett az egyes országok bankrendszerei különböznek egymástól: a fenti módszer és adatok alapján számítva néhány országban viszonylag kisebb, másutt pedig nagyobb USD-hiány állapítható meg. Mint már jeleztük, ez a számítás csak hozzávetőleges, eltérő módszert is lehet alkalmazni.

II.2. Középtávú reálgazdasági hatás

Az USD-alapú finanszírozás struktúrájából az következhet, hogy az USD-finanszírozást érő sokkok középtávon az uniós hitelintézetek közvetítésével több csatornán keresztül is dominóhatást gyakorolhatnak a reálgazdaságra. Az ERKT helyzetértékelése ennek összességében potenciálisan komoly jelentőséget tulajdonít; ugyanakkor annak megállapításához, hogy egyedül emiatt a csatorna miatt indokolt-e az USD-ben denominált eszközök és kötelezettségek futamidői közötti eltérések korlátozása, további kell vizsgálni az említett hatás nagyságát.

A legfontosabb kockázati csatornák a következők:

- a) Az uniós hitelintézetek finanszírozási költségei és ennek a nyereségességükre gyakorolt dominóhatása. Az ERKT által gyűjtött piaci információk szerint az uniós hitelintézetek többnyire azért választották az USD-finanszírozást, mivel az USA-dollárhoz jellemzően olcsóbban hozzájuthattak, amelyet aztán szükség szerint a kívánt devizára swappolhattak ahelyett, hogy közvetlenül ebben a devizában teremtettek volna elő forrást. A nyereségességre gyakorolt bármilyen hatás alááshatja az uniós hitelintézetek európai vállalatokra és háztartásokra irányuló hitelezési tevékenységét, illetőleg megnehezítheti átállásukat a Bazel III keretrendszerre (a továbbiakban „Bazel III”) ⁽¹⁾. Az ERKT több, még igencsak kezdeti fázisban lévő elemzése szerint a lehetséges költségek nem biztos, hogy számottevőek lesznek, és a futamidő meghosszabbításának, illetve az euro és az angol font közvetlen beszerzésének költségeit foglalhatják magukban, nem pedig az USD beszerzését, majd ennek a kívánt devizára való swappolását. Az elemzés azonban – az ERKT-nak benyújtott adatok minősége és lefedettsége miatt – szükségszerűen meglehetősen részleges. Ahhoz, hogy érdemi következtetéseket lehessen levonni, mélyrehatóbb elemzésre lenne szükség.
- b) Az uniós hitelintézetek forrásainak hozzáférhetősége. Felügyeleti információkból arra lehet következtetni, hogy az uniós több nagyobb hitelintézete mindeztidáig a nagy és széles USD-finanszírozási piacokra támaszkodott az európai vállalatok (pl. repülőgépipar, hajógyártás, árukereskedelem, kereskedelmi pénzügyek) dollár igénylő tevékenységeinek finanszírozásában. Egyesek attól tartanak, hogy az USD-alapú finanszírozás bármilyen korlátozása miatt az uniós hitelintézetek kevésbé lesznek képesek finanszírozni ezeket az eszközöket, és ezáltal hitelt nyújtani a nem pénzügyi vállalatoknak. Előfordulhat, hogy ezt az üzletágat más, nem uniós hitelintézetek fogják átvenni, mégpedig azok, amelyek természetesen hozzá tudnak jutni USA-dollárhoz. Ám ez is azzal a kockázattal járhat, hogy krízishelyzetben ők is gyorsan költséget csökkentenek („hazafelé tekintés”).
- c) A nagyszabású tőkeáttétel-csökkentés hatása, amely azt jelenti, hogy az uniós hitelintézetek USD-ben denominált eszközöket kívánnak eladni USD-ben fennálló kötelezettségeik visszafizetésére. Amennyiben egy esetleges eladási hullám miatt – az eszközök piaci alapú értékelésén keresztül – csökkennek az eszközárak, a folyamat már nem csupán a reálgazdaság finanszírozhatóságát befolyásolhatja, hanem az uniós hitelintézetek fizetőképességét is. Friss piaci információkból például az derül ki, hogy a befektetők az USD-ben denominált eszközök árfolyamának csökkenésére várnak, tudván, hogy több uniós hitelintézet is meg kíván szabadulni tőlük. Az USD-eszközök eladása vagy a belőlük való menekülés adott esetben problémásnak is bizonyulhat, amennyiben egyszerre több uniós hitelintézet kísérel meg, ami egyszersmind a dominóhatás kialakulásának kockázatát is magában hordozza. Az uniós hitelintézetek más módszerekhez is folyamodhatnak USD-forrásigényük csökkentésére: például tőkepiaci pozíciókat számolhatnak fel, vagy likvid eszközöket adhatnak el.

II.3. Lehetséges enyhítő tényezők

Az uniós hitelintézetek és felügyeletek levonták a Lehman Brothers összeomlását követő problémák tanúságait, és lépéseket tettek általánosságban a finanszírozási és a likviditási kockázat enyhítésére. Az elmúlt néhány évben javítottak finanszírozási struktúrájukon, a nemzeti központi bankok pedig dollárlikviditást juttattak a pénzügyi rendszerbe, hogy enyhítsék az USD-finanszírozási piac feszültségeit. A rövid távú USD-finanszírozást övező kockázatokat elsősorban a következő tényezők enyhíthetik:

⁽¹⁾ Lásd: Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság – Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems, 2010. december (átdolgozva 2011. június); Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring, 2010. december. Mindkét dokumentum megtekinthető az BIS weboldalán (<http://www.bis.org>).

- a) *Még több USD-likviditás:* Az uniós hitelintézetek a korábbihoz képest várhatóan nagyobb mennyiségű devizatartalékokat helyeznek el a Fed-nél, noha a közelmúltban az állomány valamelyest csökkent. Az Egyesült Államok monetáris politikai irányvonalából kiindulva logikusnak tűnik a vélekedés, miszerint a korábbinál nagyobb mennyiségű dollárlikviditás van a gazdaságban, amiből ugyanakkor nem következik, hogy válsághelyzetben az USA-dollárt újraosztanák a pénzügyi rendszerben.
- b) *A fedezett USD-finanszírozás térmeyése:* A rövid lejáratú fedezetlen források elapadására néhány uniós hitelintézet a fedezett USD-források (repók) és az EUR/USD devizaswapok előtérbe helyezésével reagált. A repók esetében azonban csak a rövid lejáratú, jó minőségű likvid eszközök jöhetnek szóba fedezetként.
- c) *Az USD-eszközök tőkeáttételének leépítése:* Számos uniós hitelintézet felgyorsította USD-mérlege tőkeáttételének csökkentését, miután az amerikai MMMF-ek körében aggodalmat keltett az uniós hitelintézetek birtokában lévő állampapír-állomány, és ezért vonakodtak hitelt nyújtani nekik. A tőkeáttétel csökkentésének fő csatornája az USD-ben denominált „átöröklött eszközök” eltávolítása. Amint azonban fentebb kifejtettük, a tőkeáttétel-csökkentésnek nem kívánatos következményei is lehetnek, mivel a folyamat eladási hullámot indíthat el az USD-eszközök körében, aminek következményeként az uniós hitelintézetek kevésbé lesznek képesek hitelt nyújtani a reálgazdaságnak.
- d) *A központi bankok likviditásnyújtási tevékenysége:* A Fed az EKB-val, a Bank of Englanddel, a Svájci Nemzeti Bankkal és a Bank of Canadával közösen júniusban bejelentette, hogy 2012 augusztusáig meghosszabbítja az USD-likviditást érintő átmeneti swapkeret megállapodást. Ugyanezek a felek 2011. szeptember 15-én azt is bejelentették, hogy három USD-likviditást bővítő műveletet hajtanak végre, nagyjából az év végéig tartó három hónapos lejárattal. Az intézkedések segítettek enyhíteni a feszültséget az USD-finanszírozási piacokon, és kielégíteni az uniós hitelintézetek USD-finanszírozási igényét. A központi bankok deviza swapkeretei – még akkor is, ha nem hívták le őket – a jelek szerint megnyugtatták a piaci szereplőket, ezáltal támogatva a devizaswappiacok működését. Erkölcsei kockázat adódhat viszont abból, ha a hitelintézetek megpróbálják elkerülni a stabilabb finanszírozási struktúrára való áttérést, jóllehet ezeket az eszközöket elvileg úgy árazták, hogy enyhítsék ezt a kockázatot.
- e) *Devizaswap-piaci infrastruktúra:* A piaci szereplők végül megemlítették a devizaswappiacok zökkenőmentes működését támogató infrastruktúrát (pl. CLS), valamint a swapok és a hozzájuk kapcsolódó finanszírozás futamidejének összehangolását.

A felsorolt tényezők közül néhány már eddig is némileg hozzájárult az uniós hitelintézetek rövid távú USD-finanszírozási és likviditási helyzetének javításához, és segített oldani az USD-finanszírozási piacon a közelmúltban tapasztalt komoly feszültséget. A felsoroltakon kívül azonban középtávon strukturálisabb megközelítésre lehet szükség annak érdekében, hogy megelőzzük a 2008-ban és 2011-ben tapasztalt feszültségek újratermelődését.

- f) *Vészhelyzeti finanszírozási tervek:* A vészhelyzeti finanszírozási tervek az USD-finanszírozási kockázatok enyhítésének középtávú eszközei. Az ERKT adatokat gyűjtött a nemzeti felügyeleti hatóságoktól az USD-finanszírozási sokkok kezelésére hozott vezetőségi intézkedésekről az uniós hitelintézetek vészhelyzeti finanszírozási terveiben. Ezek az intézkedések hasonlóak voltak azokban az országokban, amelyekben a hitelintézetek kifejezetten fontolóra vették őket. Az adott sokk természetétől és komolyságától függően külön-külön vagy együttesen is végrehajtható intézkedések a következők voltak: az USD-finanszírozást igénylő eszközök leépítése (eladás vagy menekülés)/a hitelezés visszafogása; az azonnali devizapiac és a swappiac igénybevétele, így más devizák közbeiktatásával dollárlikviditás biztosítása; repóügylet, illetve likvid eszköz puffer; központi banki konstrukciók (az EKB USA-dollár konstrukciója, az amerikai diszkont ablak) igénybevétele.

Ezen intézkedések némelyike bizonyos kockázatokat von maga után: az azonnali devizapiac nagy volumenű igénybevétele például kedvezőtlen a jelzésértéke. Az USD-finanszírozási igény csökkentése (eladás vagy menekülés) problémásnak is bizonyulhat abban az esetben, ha egyszerre több uniós hitelintézet kísérli meg, egyszersmind a dominóhatás kialakulásának kockázatát is magában hordozza, amint e fejezet korábbi részében kifejtettük. Azok a válaszadók, akik az USD-finanszírozást bankrendszerük komoly tényezőjének ítélik, arról számoltak be, hogy a legtöbb uniós hitelintézetnek van hozzáférése a Fed likviditási konstrukcióihoz. Több felügyelet is megjegyezte ugyanakkor, hogy hitelintézeteik terveiben nem szerepeltek opciók egy esetleges USD-finanszírozási sokk idejére. A jelenlegi piaci helyzet fényében ez komoly hiányosságnak tekinthető, különösen ha olyan uniós hitelintézetekről van szó, amelyek komoly USD-finanszírozási kitéttéssel rendelkeznek.

Az ERKT felhívta a figyelmet arra, hogy uniós szinten több ponton hiányosak az adatok, ami komoly kockázatot hordoz magában. Az adatok hiányos volta megnehezítette az USD-finanszírozást övező kockázatok hatásának elemzését, ami különösen az USD-ben denominált eszközprofil meghatározásában mutatkozott meg. A következő fejezetben ismertetett ajánlásokat részben azért dolgozták ki, hogy javítsák a majdani elemzésekben felhasználandó adatok minőségét.

III. AZ ERKT AJÁNLÁSAI

SZAKPOLITIKAI CÉLKITŰZÉSEK

Az ERKT ajánlásai az Európai Unióban felmerült rövid távú likviditási kockázatokat, valamint a reálgazdaságot veszélyeztető középtávú kockázatokat érintik. Nem a jelenlegi problémák orvoslására összpontosítanak, hanem arra, hogy egy esetleges jövőbeli pénzügyi válság esetén hogyan kerülhető el hasonló USD-finanszírozási feszültségek kialakulása az uniós hitelintézetek körében.

Továbbá lévén, hogy a rövid távú nagybani finanszírozást korábban a hosszabb távú tevékenység és a hosszabb lejáratú eszközök finanszírozása esetében alkalmazták, az USD-ben denominált eszközök lejáratú időpontja közötti eltérésekből fakadó sérülékenység problematikájának vizsgálata során kellő figyelmet kell fordítani a más szakpolitikai témákkal való összefüggésekre. Ahhoz, hogy az USA-dollárra vonatkozó ajánlások ezekkel az egyéb szempontokkal is összhangban legyenek, állást kell foglalni a következő témakörökben:

- a) *Rövid távú nagybani finanszírozás:* Az USD-források igénybevételének kérdése csupán része egy általánosabb problémakörnek, nevezetesen a rövid távú nagybani finanszírozás uniós hitelintézetek általi igénybevételének. A pénzügyi stabilitási hatóságok számára ez azonban több kockázatot jelent, mint a rövid távú finanszírozás általában. Ennek okait a II.1. fejezet ismerteti.
- b) *A finanszírozási források diverzifikálása:* Hogy az uniós hitelintézetek finanszírozási piacainak ellenálló képessége javulhasson, finanszírozási forrásaik diverzifikálására ösztönzik őket, ami a gyakorlatban azt jelenti, hogy többféle földrajzi területről és többféle devizában keresnek befektetőket. Az USD-eszközök és -kötelezettségek futamideje közötti eltérések korlátozását szolgáló intézkedéscsomagnak az ezen a területen kidolgozott elvi-stratégiai intézkedésekkel is összhangban kell állnia.
- c) *Nemzetközi bankrendszer/globális végső hitelező:* Az USD-ben, eszközök – illetve tágabb értelemben a devizában fennálló eszközök és kötelezettségek lejáratú inkonzisztenciájának korlátozására irányuló törekvések egyik mozgatórugója az a felismerés, hogy napjainkban a központi bankok többnyire csak saját devizában biztosítanak likviditást, vagyis nincs „globális végső hitelezői” funkciójuk. A Fed által a központi bankoknak biztosított USD-swapkeretek vagy átmeneti jellegűek, vagy nincs lehetőség permanensen igénybe venni őket. Globális végső hitelezői funkció hiányában az uniós hitelintézeteknek előnyük származhat abból, ha korlátozzák az USD-likviditáshoz, illetve általánosságban a devizalikviditáshoz kötődő kockázati kitettséget. Egyesek azonban attól tartanak, hogy egy ilyen intézkedés megfordítaná a bankrendszer globalizálódásának folyamatát.
- d) *Közzétételi politika:* A likviditással és a finanszírozással összefüggő adatokat az uniós hitelintézetek rendszerint jóval korlátozottabb mértékben teszik közzé, mint a tőke- és egyéb mérlegadatokat. A közzététel mellett és ellen szóló érvek számos más nemzetközi csoportban is újra és újra elhangzanak, az ERKT a maga részéről eddig még nem foglalkozott velük részletesen. A testület megítélése szerint előmozdítaná a piaci fegyelmet, ha a finanszírozásra és a likviditási helyzet stabilitására vonatkozó adatok közzétételének előnyeiről szóló vita során az érintettek a rövid távú USD- és devizafinanszírozás igénybe vételére, valamint az USD-ben és devizában denominált eszközök és kötelezettségek futamideje közötti eltérés kiaknázására vonatkozó mutatók közzétételét is megfontolnák.

III.1. A. ajánlás – Az USD-finanszírozás és -likviditás figyelemmel kísérése

A nemzeti felügyeleti hatóságoknak ajánlott:

1. a hitelintézetek által felvállalt USD-finanszírozási és -likviditási kockázatnak – a hitelintézet általános finanszírozási és likviditási pozícióinak figyelemmel kísérése részeként végzett – szoros figyelemmel kísérése. A nemzeti felügyeleti hatóságoknak különösen a következőket kell figyelemmel kísérniük:
 - a) az USD-ben denominált eszközök és kötelezettségek lejáratú időpontjai közötti eltérések;
 - b) finanszírozási koncentráció ügyféltípusonként, középpontba állítva a rövid távú finanszírozásban érintett ügyfeleket;
 - c) az USD-devizaswapok használata (ideértve a deviza kamatlábswapokat is);
 - d) csoporton belüli kitettségek.
2. az alábbi intézkedések azt megelőző megfontolása, hogy az USD-finanszírozási és -likviditási kockázat túlzott szintet érne el:
 - a) a hitelintézeteknél az USD-ben denominált eszközök és kötelezettségek lejáratú időpontjai közötti eltérésekből eredő kockázatok megfelelő kezelését szolgáló intézkedések meghozatalának szorgalmazása;

b) a kitettségek limitálása, az aktuális finanszírozási struktúrák rendellenes felszámolásának kerülése mellett.

III.1.1. Közgazdasági megfontolások

A pontosabb mérés és a szorosabb figyelemmel kísérés révén a hatóságok alaposabban megérthetnék az USD-finanszírozás kockázatainak alakulását. Ezenkívül arra ösztönözhetnék a hitelintézeteket, hogy tegyék meg a szükséges előzetes intézkedéseket a kockázatkezelés torzulásainak enyhítésére és a túlzott kitettség korlátozására. Makroprudenciális szempontból fontos, hogy mindez a bankrendszer és az egyes vállalatok szintjén egyaránt megtörténjen.

A rövid távú finanszírozásnak a hosszú távúéhoz képest alacsonyabb költsége erkölcsi kockázatot okozhat, amennyiben a vállalatok esetleg nem mérik fel megfelelően, mekkora költsége van annak, hogy biztosítaniuk kell magukat a devizaswap-piaci problémák felmerülésének kockázata ellen. Ha a hitelintézetek kedvezőtlen piaci körülmények között állami beavatkozásra számítanak, előfordulhat, hogy túlságosan a rövid távú USD-finanszírozásra támaszkodnak. Az ajánlás célja, hogy segítségével a hatóságok képet alkothassanak arról, hogy bankrendszerük milyen mértékben van kitéve ennek a kockázatnak, hogy jobban megérthessék, mekkora biztosíték áll rendelkezésükre, és hogy milyen erkölcsi kockázattal kell számolniuk. A hitelintézeteknek ezzel párhuzamosan tisztában kell lenniük azzal, hogy mi okoz aggodalmat a hatóságoknak, hogy így már most változtatni tudjanak magatartásukon.

III.1.2. Értékelés: előnyök és hátrányok

Az ajánlásból fakadó előnyök:

- a) A szoros figyelemmel kísérés előfeltétele annak, hogy azonosítani lehessen az USD-eszközökkel összefüggő finanszírozási kockázati kitettség túlzott megerősödését, és hogy megelőző intézkedéseket lehessen hozni a felmerülő rendszerkockázatok orvoslására.
- b) Maga a tény, hogy az USD-finanszírozást igénybe vevő hitelintézetek tisztában vannak azzal, hogy a nemzeti felügyeleti hatóság figyelemmel kíséri a helyzetet, csökkentheti az erkölcsi kockázatot.

Az ajánlásból azonban fakadhatnak hátrányok is:

- a) Az USD-finanszírozás forrásainak ügyfélszint szerinti figyelemmel kísérése esetleg nem megoldható, például olyan esetben, amikor az értékpapírokat közvetítő bevonásával bocsátják ki.
- b) A felügyeleti folyamat javítása a hatóságok számára megfelelési költséget generál.

III.1.3. Nyomon követés

III.1.3.1. Határidők

A nemzeti felügyeleti hatóságok 2012. június 30-ig kötelesek beszámolni az ERKT-nak az ajánlás végrehajtását célzó intézkedéseikről.

III.1.3.2. Megfelelési kritériumok

Az ajánláshoz a következő megfelelési kritériumok tartoznak:

- a) a bankrendszer finanszírozási és likviditási feltételeinek figyelemmel kísérése, amelynek minimum a következőkre kell kiterjednie: i. az USD-finanszírozás forrásai és felhasználása; ii. az USD-eszközök és az USD-kötelezettségek lejáratú időpontjai közötti eltérések összevetése a saját devizában denominált eszközök és kötelezettségek lejáratú időpontjai közötti eltérésekkel a legfontosabb időintervallumok esetében ⁽¹⁾ ⁽²⁾; iii. az USD-ben denominált finanszírozás forrásai a jelentősebb ügyfélszintek szerint (ennek keretében a nemzeti felügyeleti hatóságoknak véleményt kell mondaniuk arról, hogy mennyiben tartják kivitelezhetőnek az ilyenfajta ügyfél-koncentráció rendszeres figyelemmel kísérését); iv. az USD-swappiacok igénybe vétele; v. csoporton belüli kitettség;
- b) a kitettség csökkentése minden olyan esetben, amikor fennáll a veszélye annak, hogy a likviditási és a finanszírozási kockázatok túlzott méretet öltenek.

III.1.3.3. Tájékoztatás a nyomon követésről

A beszámolóknak valamennyi megfelelési kritériumra ki kell térnie, továbbá tartalmaznia kell:

- a) az USD-forrásokhoz kötődő finanszírozási és likviditási kockázat figyelemmel kísérését szolgáló eljárásokat;
- b) a megfelelési kritériumokban meghatározott mutatókat;
- c) a finanszírozási és likviditási kockázati kitettségre meghatározott korlátot, amennyiben van ilyen.

⁽¹⁾ Ezeket a nemzeti felügyeleti hatóságok saját hatáskörben határozzák meg.

⁽²⁾ Ez a mutató megfelel a Bázeli III. 3.1. cikk, a szerződéses futamidők következtelenségeit mérő monitorozási eszköznek. Forrás: „Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring”, 2010. december, 32–33. o. A dokumentum megtekinthető a BIS weboldalán, a <http://www.bis.org> internetes címen.

III.2. B. Ajánlás – Vészhelyzeti finanszírozási tervek

A nemzeti felügyeleti hatóságoknak ajánlott:

1. annak biztosítása, hogy a hitelintézetek vészhelyzeti finanszírozási tervei írjanak elő vezetői intézkedéseket az USD-finanszírozási sokkok kezelésére, és azt, hogy a hitelintézetek mérleget, megvalósíthatóak-e az intézkedések, amennyiben egyszerre több hitelintézet is végre kívánja hajtani őket. A vészhelyzeti finanszírozási terveknek minimum-intézkedésként számba kell venniük a különféle ügyfélosztályokból származó források csökkenése esetére rendelkezésre álló vészhelyzeti finanszírozási forrásokat;
2. a vészhelyzeti finanszírozási tervekben szereplő vezetői intézkedések megvalósíthatóságának a bankszektor szintjén történő értékelése. Ha az értékelés szerint a hitelintézetek egyidejű intézkedése valószínűleg rendszerkockázatot kelt, a nemzeti felügyeleti hatóságoknak ajánlott az e kockázatok, illetőleg az intézkedések uniós banki szektor stabilitására gyakorolt hatásának mérséklését szolgáló intézkedések megfontolása.

III.2.1. Közgazdasági megfontolások

A hitelintézeteknek tisztában kell lenniük USA-dollárban denominált forrásaik konkrét kockázati vonzatával, továbbá fel kell készülniük esetleges zavarok kialakulására vagy a körülmények kedvezőtlen alakulására. Az ajánlásnak rövid távon gondoskodnia kell arról, hogy a komoly USD-forrásállománnyal rendelkező hitelintézetek meghozzák mindazokat a minimális vészhelyzeti intézkedéseket, amelyek révén szélsőséges helyzetben elkerülhetik a finanszírozási problémák eszkalálódását.

Ha a vészhelyzeti finanszírozási tervek alapján a hitelintézetek azonos, illetve hasonló módon reagálnak az USD-finanszírozási piaci sokkokra, akkor ezek a zavarok új rendszerszintű problémákat idézhetnek elő. Ha például a hitelintézetek egy nagyobb csoportja egy adott likvid eszköz eladását, vagy USD-finanszírozási piaci feszültség idején egy bizonyos finanszírozási csatorna igénybevételét tervezi, a vészhelyzeti finanszírozásnak ez a formája kockázatosnak bizonyulhat.

III.2.2. Értékelés: előnyök és hátrányok

Az ajánlásból fakadó előnyök:

- a) A hitelintézeteknek azáltal, hogy az USD-finanszírozás tekintetében vészhelyzeti finanszírozási tervet dolgoznak ki, kevésbé kell kontrollálatlan módon reagálniuk az esetleges piaci zavarokra.
- b) A tervek révén a hitelintézetek megismerhetik, milyen költségei vannak egy esetleges USD-finanszírozási krízisnek vagy egyéb piaci zavarnak, továbbá internalizálhatják a döntési folyamatban ezeket a költségeket.

Az ajánlásból azonban fakadhatnak hátrányok is:

- c) Abban az esetben, ha széles körben USD-finanszírozási problémák alakulnának ki, és a vészhelyzeti finanszírozási tervek tömegesen hasonló reakciót váltanának ki a hitelintézetekből, a vészhelyzeti finanszírozási konstrukciók koncentrációja súlyosbíthatja a rendszerkockázatokat.
- d) Bizonytalan, hogy a gyakorlatban – talán egyes állami beavatkozások kivételével – léteznek-e olyan vészhelyzeti intézkedések, amelyek megállnák helyüket még abban az esetben is, ha az USD-finanszírozási piacokon átfogó bizalmi válság alakulna ki.

III.2.3. Nyomon követés

III.2.3.1. Határidők

A címzettek 2012. június 30-ig kötelesek beszámolni az ERKT-nak az ajánlás végrehajtását célzó intézkedéseikről.

III.2.3.2. Megfelelési kritériumok

Az ajánláshoz a következő megfelelési kritériumok tartoznak:

- a) az USD-finanszírozást érintő vészhelyzeti finanszírozási tervek azoknak a hitelintézeteknek az esetében, ahol a nemzeti felügyeleti hatóság megítélése szerint az USA-dollár jelentős finanszírozási tényező;
- b) a tervek felügyeleti értékelése annak megvizsgálására, hogy fennáll-e a veszélye annak, hogy egy esetleges válsághelyzet tömegesen hasonló reakciót váltson ki, és így a helyzet súlyosbodásához vezessen;
- c) a rendszerkockázat-eszkalálódási kockázat csökkenése az érintett hitelintézetek vészhelyzeti USD-finanszírozási terveinek hasonlósága miatt.

III.2.3.3. Tájékoztatás a nyomon követésről

A beszámolóknak valamennyi megfelelési kritériumra ki kell térnie, továbbá tartalmaznia kell:

- a) azokat a felügyeleti intézkedéseket, amelyek célja, hogy az érintett hitelintézetek vészhelyzeti finanszírozási terveket dolgozzanak ki az USD-finanszírozás tekintetében;
- b) azokat a lehetséges rendszerszintű problémákat, amelyek a vészhelyzeti finanszírozási tervek értékelése során merültek fel, továbbá a problémák orvoslására hozott felügyeleti intézkedéseket.

A SZAKPOLITIKAI INTÉZKEDÉSEK ÖSSZEFOGLALÓ ÉRTÉKELÉSE

Az ajánlások célja annak elkerülése, hogy az USD-finanszírozási piacokon olyan komoly feszültségek alakulhassanak ki, mint amilyenek a 2008-as és a 2011-es pénzügyi válság idején keletkeztek.

Az ajánlások egyik fontos előnye, hogy segítségükkel a nemzeti felügyeleti hatóságok és az EBA könnyebben meg tudják állapítani, hogy mikor beszélhetünk túlzott USD-finanszírozási kockázatokról, egyszersmind megelőző intézkedéseket hozhatnak a potenciális rendszerkockázatok kezelésére.

Az ajánlások célja csökkenteni az uniós hitelintézetekhez fűződő erkölcsi kockázatot azáltal, hogy a hitelintézeteknek megfelelően értékelniük és internalizálniuk kell a finanszírozási feszültségek elleni biztosítás költségeit. Ha a hitelintézetek kedvezőtlen piaci körülmények között állami beavatkozásra számítanak, előfordulhat, hogy az indokoltnál nagyobb mértékben a rövid távú USD-finanszírozásra fognak támaszkodni. A figyelemmel kísérés és a felügyeleti politika tökéletesítése révén a hatóságok pontosabb képet alkothatnak arról, hogy a bankszektor milyen mértékben van kitéve az USD-finanszírozási és -likviditási kockázatnak, továbbá az erkölcsi kockázatnak.

A vészhelyzeti finanszírozási tervek végrehajtása segít internalizálni az uniós hitelintézetek USD-finanszírozási kockázatait, továbbá megerősíteni az USD-finanszírozási piacok feszültségeivel szembeni ellenálló képességüket azáltal, hogy az érintett hitelintézeteknek kevésbé kell szabálytalan módon reagálniuk a piaci zavarokra. Makroprudenciális szempontból lényeges, hogy az ajánlások a rendszerkockázat csökkentését szolgálják azáltal, hogy piaci feszültségek kialakulása esetén az uniós hitelintézetek egyidejű fellépését irányozzák elő, ezzel elkerülhetővé téve a finanszírozási struktúrák kontrollálatlan felbomlását.

Az összes ajánlásra igaz, hogy a végrehajtás várható haszna nagyobb, mint a költsége. A fontosabb költségtényezők a nemzeti felügyeleti hatóságok megfelelési költségei, amelyek a figyelemmel kíséresi és beszámolási kötelezettség kiszélesítéséből adódnak, valamint a felügyeleti követelmények szigorításának a hitelintézetekre háruló költsége.

FÜGGELÉK

AZ UNIÓS HITELINTÉZETEK USD-BEN DENOMINÁLT FINANSZÍROZÁSÁRA VONATKOZÓ ÖNKÉNTES ADATGYŰJTÉSI GYAKORLAT

Az Európai Rendszerkockázati Testületnek (ERKT) a nemzeti felügyeleti hatóságok bevonásával végzett adatgyűjtése két adatsablonból és egy kérdőívből állt. Az első („A”) adatsablon az Európai Bankhatóság (EBA) 2011-es likviditási kockázatot elemző sablonján alapult. Ez a sablon a kifelé és befelé irányuló pénzmozgásokkal, az ellensúlyozási kapacitással és a finanszírozási tervekkel kapcsolatban kért adatokat, futamidő szerinti bontásban. A második („B”) sablon az uniós hitelintézetek mérlegével foglalkozott, különös tekintettel az USD-ben denominált eszközökre és forrásokra. Ez utóbbi sablon elkészítésénél a szakértők jobban szem előtt tartották az ERKT igényeit. A felmérés része volt egy kérdőív is, amely az uniós hitelintézetek USD-finanszírozási igényéről igyekezett kvalitatív adatokat gyűjteni, illetve felügyeleti információkra szert tenni.

A kérdőívet valamennyi EU-tagállamba elküldték, és arra kérték a válaszadókat, hogy legjobb tudásuk szerint nézzenek utána a kért adatoknak (best effort basis). A cél az volt, hogy legalább azoktól az uniós hitelintézetektől érkezzenek információk, amelyek jelentős – vagyis teljes eszközállományuk legalább 5 %-át kitevő – USD-kötelezettségekkel rendelkeznek. Az adatgyűjtés tizenhét tagállam hitelintézeteire terjedt ki. Bulgária, a Cseh Köztársaság, Észtország, Írország, Magyarország, Lengyelország, Portugália, Szlovénia és Finnország úgy döntött, nem vesz részt az adatgyűjtésben. Az adatokat az egyes hitelintézetek szintjén, vagy tagállami szintű aggregátumok formájában lehetett közölni, utóbbiakat abban az esetben, ha legalább három hitelintézet adatai szerepeltek az aggregátumokban. A bizalmas adatok név nélkül szerepeltek, amit úgy értek el, hogy három vagy több hitelintézet adatait összevonva közölték.

Az A. sablon adatai – amelyek többnyire megegyeznek az EBA likviditási kockázati értékelésének keretében bekért információkkal – a 2010. december végi állapotot tükrözik. A B. sablon – amely kizárólag az ERKT elemzéséhez szükséges információkra kérdez – néhány kivételtől eltekintve 2011. június végi adatokat tartalmaz.

Táblázat

A B. sablonhoz tartozó adatgyűjtési minta összefoglaló

Tagállam	A mintában szereplő uniós hitelintézetek száma	A minta belföldi bankszektorbeli részesedése	Számviteli rend	Referenciadőszak
BE	2	33 %	Egyéni	2011. jún.
DE	8	31 %	Egyéni	2011. jún.
DK	1		Konzolidált	2010. dec.
ES	2	22 %	Konzolidált, szubkonzolidált	2010. dec./2011. jún.
FR	3	72 %	Konzolidált	2011. jún.
GR	3	63 %	Konzolidált	2011. márc.
IT	2	50 %	Konzolidált	2010. dec.
LU	76	95 %	Egyéni	2011. jún.
LV	14	40 %	Egyéni	2011. jan.
MT	12	76 %	Konzolidált	2011. jún.
NL	2	58 %	Konzolidált	2010. dec./2011. jún.
SE	4	91 %	Konzolidált	2011. jún.
SK	31	98 %	Egyéni	2011. jún.

Tagállam	A mintában szereplő uniós hitelintézetek száma	A minta belföldi bankszektorbeli részesedése	Számviteli rend	Referenciaidőszak
UK	3	72 %	Konzolidált	2011. júl.
Összesen	163	48 %	—	—

Forrás: az ERKT és a tagállamok saját számításai.

Megjegyzések: A belga, német, luxemburgi, lett és szlovák adatokat nem konszolidált alapon számították, és nem tartalmazzák az uniós hitelintézetek amerikai fiókjainak és leánybankjainak adatait. Az uniós hitelintézeteknek a mintában való részesedése – amely az uniós bankszektorának konszolidált teljes eszközállományából való részesedéstük jelenti – a 2010 végi állapotot tükrözi. Málta esetében a részesedés a teljes bankszektor részesedésére (beleértve a külföldi tulajdonban lévő hitelintézetek részesedését is) utal. Németország, Luxembourg és Lettország esetében a részesedés a rezidens MPI-szektor nem konszolidált eszközállományából való részesedést jelenti a 2011. júniusi állapot szerint.